

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปีพุทธศักราช 2441 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริตั้งโรงเรียนสอนหนังสือขึ้น โดยมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนมีความรู้ อ่านออกเขียนได้ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชประสงค์ต่อการเรียนในโรงเรียน เพื่อพื้นฐานการเรียนให้เพียงพอที่จะส่งไปศึกษาต่อในต่างประเทศ เป็นการผลิตคนให้มีความรู้ความสามารถแล้วให้เข้ามารับราชการในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ (นงลักษณ์ พลเวชช์, 2536) คนไทยส่วนใหญ่จึงมองว่า การเรียนหนังสือเป็นหนทางเดียวที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางชนชั้น ค่านิยมในการส่งบุตรหลานเรียนหนังสือเพื่อรับราชการจึงเป็นค่านิยมของคนไทยที่ต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (มานพ สุวรรณ, 2538) โดยผู้ปกครองมุ่งที่จะให้บุตรหลานเรียนวิชาสามัญเพื่อศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปในอนาคต และทำงานรับราชการทั้งๆ ที่ ความมุ่งหวังนั้นอาจไกลเกินความเป็นจริง เช่น โรงเรียนที่จะเรียนต่อในระดับสูงก็อยู่ไกลจากบ้าน หรือสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาต่อในระดับสูงได้ อีกทั้งอัตราการจ้างงานของรัฐบาลก็อยู่ในระดับต่ำเมื่อจบการศึกษากว่าครึ่งคืบจึงไม่สามารถเข้ารับราชการ นอกจากนั้นก็ยังไม่พร้อมที่จะประกอบอาชีพอื่นอย่างอื่น เพราะขาดเจตคติที่จะประกอบอาชีพ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน (เกื้อกูล หึงใจ, 2536) และยิ่งพบว่าเด็กที่เรียนจบหลักสูตรการศึกษาระดับสูงไม่ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพในระหว่างที่รองานทำ ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนหนังสือซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมนิราช [มสธ.], 2532ก)

ปัญหาการว่างงาน การขาดเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ และการทำงานของผู้ที่จบการศึกษาเป็นผลมาจากความบกพร่องของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปี พุทธศักราช 2503 ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องการประกอบอาชีพอิสระ แต่เมื่อพิจารณาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เราพบข้อบกพร่องของวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพคือ หลักสูตรจะเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรในท้องถิ่นสามารถสร้างหลักสูตรในท้องถิ่นขึ้นเอง

ได้แต่ยังขาดหลักเกณฑ์ที่เพียงพอและชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งยังขาดการให้การฝึกอบรมแก่ครูที่เป็นผู้ใช้หลักสูตร สำหรับหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ที่ได้มีการประกาศใช้ในปีพุทธศักราช 2533 นั้น ในส่วนของวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ คณะกรรมการที่ปรับปรุงหลักสูตรได้ให้มีการลงวิชานี้ไว้ในหลักสูตรฉบับปรับปรุง เพราะนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาจะออกมาประกอบอาชีพตามที่ผู้ปกครองของตนเองทำอยู่ อาชีพส่วนใหญ่คือ เกษตรกรรม บริการรับจ้าง (กระทรวงศึกษาธิการ [กศช.] กรมวิชาการ, 2530) นักเรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการปลูกฝังในวิชาที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และในแต่ละปีจะมีนักเรียนในกลุ่มนี้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากรัฐบาลตั้งเป้าหมายให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาให้ได้ร้อยละ 46 ก่อนสิ้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 หรือภายในปีพุทธศักราช 2534 และเพิ่มเป้าหมายเป็นร้อยละ 73 ก่อนสิ้นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 ในปี พ.ศ. 2539 (วิชแก้วตา, 2534)

นับตั้งแต่เราเริ่มประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) จนถึงปัจจุบัน เราพบปัญหาการใช้หลักสูตรในวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพที่ได้รวบรวมจากงานวิจัยและเอกสารดังนี้

ในการเตรียมเอกสารวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ในจังหวัดลำปาง มีการขาดแคลนเอกสารประกอบการค้นคว้าการดำเนินงานภาควิชาการที่จะให้ความร่วมมืออย่างชัดเจน ครูผู้สอนขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน (ณิษฐา วิเศษคุปต์, 2533) ครูขาดประสบการณ์และความรู้เข้าใจในเนื้อหาวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ตลอดจนอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ (อัปสรศรี เวียงนนท์, 2533) แปลงมีงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติไม่เพียงพอ (อวยพร ศรีพา, 2533) ครูผู้สอนในกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการการอบรมในการสร้างและการใช้หลักสูตร วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ (สมเกียรติ โกศลานนท์, 2535) การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาชีพไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่วนหนึ่งเนื่องจาก อัตรากำลังไม่เพียงพอ ครูที่สอนสาขาวิชาชีพจบมาจากต่างสาขาวิชาที่เปิดสอน ครูสอนวิชาชีพที่จบมาทางด้านอาชีพจะทำการสอนที่เน้นทักษะและผลผลิต และจะถ่ายทอดเฉพาะงานทักษะด้านวิชาชีพไม่เน้นงานทางด้านวิชาการโดยเฉพาะแผนการสอน ใบงาน ใบความรู้ (โสภณา คานแก้ว, 2536)

การสอนวิชาชีพในชั้นประถมศึกษาไม่ได้เน้นหนักเฉพาะทักษะความรู้ในการผลิต แต่จะให้ความสำคัญในด้านความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร การมีมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการปรับตัว และความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้การประกอบอาชีพอิสระประสบความสำเร็จ (นงราม เศรษฐนาวิชัย, 2535ก) ปัจจัยที่จะทำให้การสอนวิชาชีพอาชีพได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรได้แก่ สาขาวิชาอาชีพที่เปิดสอนจะต้องสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของชุมชน, ผู้บริหารจะต้องมีความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพ, ครูผู้สอนเอาใจใส่ที่จะหาความรู้, มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นทั้งความรู้ ทักษะและปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ (นงราม เศรษฐนาวิชัย, 2535ข)

จากงานวิจัยสำรวจที่กล่าวมา การจัดการเรียนการสอนวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากวิชาสามัญพบปัญหาดังนี้

1. ครูผู้สอน ขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ ทั้งทางด้านวิชาการและทักษะการผลิตทำให้ไม่บรรลุเจตนารมณ์ของการสอนวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
2. ระบบความร่วมมือของโรงเรียนกับท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียนและการสอนวิชา การงานและพื้นฐานอาชีพ ยังไม่นำมาปฏิบัติและใช้อย่างจริงจัง

การเปิดวิชาเรียนไม่สอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของท้องถิ่น

3. ขาดแคลนความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์ วัสดุ ห้องปฏิบัติการ และงบประมาณในการจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน อาชีพ ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนต่ำ

4. ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชาการทำงานพื้นฐานอาชีพ

จะเห็นว่าการวิจัยสำรวจและแนวคิดของนักการศึกษา เราพบปัญหาและแนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนมากมายแต่สำหรับงานวิจัยเชิงการทดลองมีข้อมูลที่จะให้ศึกษาน้อย กรมวิชาการจึงได้ทำการวิจัยการจัดการเรียนการสอนในวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และได้เสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไปว่า ควรมีการศึกษารูปแบบการสอนในวิชาอาชีพอิสระที่เลือกต่อการปฏิบัติงานอาชีพได้จริง (กศศ. กรมวิชาการ, 2533)

โรงเรียนบ้านนิเวศน์ กลุ่มโรงเรียนปราสาทหิน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีการผลิตสัตว์ปีก และสัตว์ให้ใช้เป็นจำนวนมาก มีเล้าเลี้ยงไก่กระตัง เล้าไก่ไข่ มีกลุ่มสหกรณ์เลี้ยงเป็ดไข่ใกล้เคียงกับน้ำชุมชน คอกสุกรชุมชนทั้งด้านกกระทาวังนก และวิทยาลัยเกษตรกรรม

ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ และรับจ้าง มีนักเรียนร้อยละ 40 ที่ไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่ของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ จะทำงานช่วยบิดามารดาประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม และบางส่วนจะเข้าไปหาแรงงานในเมืองใหญ่

จากการที่ได้ศึกษางานวิจัยสำรวจและแนวคิดของนักการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนการสอนเรื่องการเลี้ยงนกกะทาเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักจะเป็นการศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียนที่จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เพราะนกกะทาเป็นสัตว์ปีกตัวเล็กที่ให้ไข่เร็วและด้านทานต่อโรคภัยไข้เจ็บได้ดี ในปัจจุบันมีผู้นิยมบริโภคไข่นกกะทาเพิ่มมากขึ้น และไข่นกกะทาสามารถนำไปแปรรูปเป็นส่วนผสมของขนมและอาหารต่างๆ ได้หลายชนิดนกกะทาคือผู้ และนกกะทาคือเมียปลดระวางสามารถขายเป็นนกเพื่อการประกอบอาชีพเลี้ยงนกกะทานอกจากจะเลี้ยงเพื่อการบริโภคแล้วยังสามารถคิดเป็นอาชีพการผลิตลูกพันธุ์จำหน่ายได้อีกด้วย

การเลี้ยงนกกะทาไข่จึงเป็นวิชาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ตามการจัดการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา แต่กลุ่มโรงเรียนปราชญ์หินยังขาดหลักสูตรที่จะใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่อง การเลี้ยงนกกะทาไข่ ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติในการเลี้ยงนกกะทาไข่เพื่อใช้ในโรงเรียนปราชญ์หิน โดยการสร้างแผนการสอนเรื่องการเลี้ยงนกกะทาไข่ขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการที่ขาดแคลนดังกล่าว

จากการสำรวจโรงเรียนทั้ง 7 โรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนปราชญ์หินโดยพิจารณาการประกอบอาชีพของผู้ปกครองในชุมชน ตลาดจำหน่ายผลผลิต ขนาดจำนวนของนักเรียนที่ศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนบ้านนิเวศน์เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการทดลองเพราะโรงเรียนบ้านนิเวศน์ตั้งอยู่ในชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง มีแบบแผนการผลิตสัตว์ปีก และสัตว์ให้ไข่ เช่นเดียวกับโรงเรียนทั้งหมดในกลุ่มโรงเรียนปราชญ์หิน มีจำนวนนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 58 คนเพียงพอต่อการใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง การคมนาคมสะดวกต่อการนำผลผลิตไปจำหน่าย และเข้าไปทำการทดลอง

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเรื่อง การเลี้ยงนกกระทาไข่ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) เพื่อศึกษากิจกรรมการปฏิบัติของนักเรียนเรื่อง การเลี้ยงนกกระทาไข่ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ทักษะการปฏิบัติ

3) เพื่อศึกษาการเลี้ยงนกกระทาไข่โดยนักเรียน ในสภาพการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1) นักเรียนที่ผ่านการสอนโดยแผนการสอนเรื่อง การเลี้ยงนกกระทาไข่สามารถทำคะแนนในแบบวัดผลสัมฤทธิ์ได้โดยเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

2) นักเรียนที่ผ่านการสอนโดยแผนการสอนเรื่อง การเลี้ยงนกกระทาไข่สามารถทำคะแนนในแบบวัดทักษะการปฏิบัติได้โดยเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ทักษะการปฏิบัติ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1) ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2537 กลุ่มโรงเรียนปราสาทหิน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

2) เนื้อหาบทเรียนเป็นเนื้อหาวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนยังไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงนกกระทามาก่อน

1.6 คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

1) นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนบ้านนิเวศน์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

2) นกกระทาไข่, นกกระทา หมายถึง นกกระทาญี่ปุ่น (*Coturnix coturnix japonica*)

3) การสอนตามแผนการสอน หมายถึง การสอนที่ใช้สื่ออุปกรณ์ วิจัยบูรณาการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 50 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5) ทักษะการเลี้ยงนกกระทาไข่ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดทักษะการปฏิบัติโดยใช้แบบวัดทักษะการปฏิบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการดำเนินงาน และผลงาน การปฏิบัติในการเลี้ยงนกกระทาไข่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

6) สิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพดินฟ้าอากาศ อุณหภูมิ การมีดของลม ระยะเวลาแสง ในเวลากลางวัน การตกของฝน ที่มีผลกระทบต่อความสบายของนกกระทาไข่

7) การจัดการ หมายถึง การให้น้ำ การให้อาหาร หรือ การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งค่อนกกระทาไข่ เพื่อให้ให้นกกระทาไข่ดำรงชีวิตอยู่อย่างสบาย

8) เกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ย 35 คะแนน หรือร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 50 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนที่ถือว่าดีของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (กศธ. กรมวิชาการ, 2534ก)

9) เกณฑ์ทักษะการปฏิบัติ หมายถึง คะแนนเฉลี่ย 4 คะแนน หรือร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม 5 ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์การเรียนเพื่อรอบรู้ (บุษย์ม ศรีสะอาด, 2537)

10) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน หมายถึง ดอกเบี้ยที่ขาดหายไปเนื่องจากการนำเงินมาลงทุนประกอบกิจการ

11) ค่าเสียโอกาสเครื่องมือ หมายถึง ดอกเบี้ยที่ขาดหายไปเนื่องจากค่าเสื่อมราคาของเครื่องมือ

12) ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือต่าง ๆ หมายถึง มูลค่าเครื่องมือที่ลดลงเนื่องจากการใช้งานไประยะเวลาหนึ่ง

13) ค่าเสื่อมราคามันไก่ หมายถึง มูลค่ามันไก่ที่ลดลงเนื่องจากการให้ไว้ในระยะเวลาหนึ่ง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติในการเลี้ยงนกกระทาไข่ และสามารถที่จะนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้
- 2) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในหลักสูตรประถมศึกษา
- 3) จะได้แผนการเรียนการสอน ที่เป็นหลักสูตรเฉพาะของท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนปราชญ์ สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอเวียงชัยบุรีจังหวัดร้อยเอ็ด